

BỘ QUỐC PHÒNG
HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ

PHẠM NGỌC THỨC

PHÁT TRIỂN KINH TẾ BIỂN Ở THÀNH PHỐ HẢI PHÒNG

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

HÀ NỘI - 2016

BỘ QUỐC PHÒNG
HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ

PHẠM NGỌC THỨC

PHÁT TRIỂN KINH TẾ BIỂN Ở THÀNH PHỐ HẢI PHÒNG

Chuyên ngành : Kinh tế chính trị

Mã số : 62 31 01 02

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC:

1. PGS, TS Nguyễn Trọng Xuân
2. PGS, TS Phạm Văn Sơn

HÀ NỘI - 2016

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả và trích dẫn nêu trong luận án là trung thực và có xuất xứ rõ ràng.

TÁC GIẢ LUẬN ÁN

Phạm Ngọc Thức

MỤC LỤC

Trang

TRANG PHỤ BÌA

LỜI CAM ĐOAN

MỤC LỤC

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

DANH MỤC CÁC BIỂU ĐỒ

MỞ ĐẦU

5

TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU CÓ LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI

11

**Chương 1 PHÁT TRIỂN KINH TẾ BIỂN Ở THÀNH PHỐ HẢI PHÒNG
- CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ KINH NGHIỆM THỰC TIỄN**

28

1.1 Kinh tế biển, phát triển kinh tế biển và vai trò của phát triển kinh tế biển

28

1.2 Quan niệm, nội dung và các nhân tố ảnh hưởng đến phát triển kinh tế biển ở thành phố Hải Phòng

35

1.3 Kinh nghiệm phát triển kinh tế biển ở một số quốc gia, địa phương trong nước và bài học rút ra cho thành phố Hải Phòng

53

**Chương 2 THỰC TRẠNG PHÁT TRIỂN KINH TẾ BIỂN Ở
THÀNH PHỐ HẢI PHÒNG**

71

2.1 Đặc điểm kinh tế - xã hội tác động đến phát triển kinh tế biển ở thành phố Hải Phòng

71

2.2 Thành tựu và hạn chế về phát triển kinh tế biển ở thành phố Hải Phòng

75

2.3 Nguyên nhân thành tựu, hạn chế và những vấn đề đặt ra từ thực trạng phát triển kinh tế biển ở thành phố Hải Phòng

92

**Chương 3 QUAN ĐIỂM CƠ BẢN VÀ GIẢI PHÁP CHỦ YẾU PHÁT TRIỂN
KINH TẾ BIỂN Ở THÀNH PHỐ HẢI PHÒNG ĐẾN NĂM 2030**

102

3.1 Dự báo bối cảnh thế giới, khu vực và trong nước ảnh hưởng tới phát triển kinh tế biển ở thành phố Hải Phòng đến năm 2030

102

3.2 Quan điểm cơ bản phát triển kinh tế biển ở thành phố Hải Phòng đến năm 2030

113

3.3 Giải pháp cơ bản phát triển kinh tế biển ở thành phố Hải Phòng đến năm 2030

123

KẾT LUẬN

147

**DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH CỦA TÁC GIẢ ĐÃ CÔNG BỐ LIÊN
QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI LUẬN ÁN**

149

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

150

PHỤ LỤC

160

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

STT	CHỮ VIẾT ĐẦY ĐỦ	CHỮ VIẾT TẮT
1	Công nghiệp hóa, hiện đại hóa	CNH, HĐH
2	Đơn vị đo năng lực vận tải an toàn của tàu thủy tính bằng tấn	DWT
3	Kinh tế - xã hội	KT - XH
4	Khu công nghiệp	KCN
5	Lực lượng sản xuất	LLSX
6	Nhà xuất bản	Nxb
7	Quan hệ sản xuất	QHSX
8	Tư bản chủ nghĩa	TBCN
9	Tư liệu sản xuất	TLSX
10	Khu kinh tế	KKT
11	Khu công nghiệp	KCN

DANH MỤC CÁC BIỂU ĐỒ

STT	TÊN BIỂU ĐỒ	TRANG
1	Biểu đồ 2.1. Tổng vốn đầu tư toàn xã hội	70
2	Biểu đồ 2.2. Mức tăng tổng vốn đầu tư xã hội so với cùng kỳ năm trước	71
3	Biểu đồ 2.3. Tổng vốn đầu tư cho các ngành kinh tế biển	71
4	Biểu đồ 2.4. Sản lượng hàng hóa thông qua cảng	76
5	Biểu đồ 2.5. Kết quả vận tải bằng đường biển và đường sông	77
6	Biểu đồ 2.6. Tổng sản lượng nuôi trồng và đánh bắt thủy sản	81
7	Biểu đồ 2.7. Tổng giá trị thủy sản ước đạt hàng năm	82
8	Biểu đồ 2.8. Tổng số lượt khách du lịch đến thành phố Hải Phòng hàng năm	87

MỞ ĐẦU

1. Giới thiệu khái quát về công trình nghiên cứu

Từ những tri thức lý luận và thực tiễn có được, tác giả nhận thấy biển và kinh tế biển có vai trò đặc biệt quan trọng đối với kinh tế các quốc gia có biển. Đặc biệt, thế kỷ XXI được đánh giá là “Thế kỷ của đại dương”, các quốc gia có biển đã và đang xây dựng cho mình một chiến lược biển quốc gia với nhiều tham vọng theo hướng “lấy đại dương nuôi đất liền”. Trước xu hướng đó việc triển khai một công trình nghiên cứu chuyên sâu về kinh tế biển nói chung và kinh tế biển Hải Phòng nói riêng để kinh tế biển đóng góp tối đa vào sự nghiệp phát triển kinh tế - xã hội, giữ vững chủ quyền biển đảo là một vấn đề có ý nghĩa cả về mặt lý luận và thực tiễn.

Thực tiễn đó kết hợp với niềm đam mê nghiên cứu khoa học và những hiểu biết mà tác giả có được; tác giả quyết định chọn đề tài “*Phát triển kinh tế biển ở thành phố Hải Phòng*” để nghiên cứu với mong muốn đóng góp phần công sức nhỏ bé cùng tập thể các nhà khoa học luận giải một số vấn đề lý luận về kinh tế biển, cũng như đề xuất các quan điểm, giải pháp để phát triển kinh tế biển. Trong quá trình nghiên cứu, luận án có sự kế thừa chọn lọc các quan điểm, công trình nghiên cứu cả trong và ngoài nước dưới sự hướng dẫn, định hướng của các thầy hướng dẫn và sự nỗ lực rất lớn của bản thân tác giả.

2. Lý do lựa chọn đề tài

Trong xu hướng chung của thế giới, ngay từ những năm 90 của thế kỷ XX Đảng ta đã nhận thức rõ vị trí chiến lược và tầm quan trọng của biển, hải đảo và kinh tế biển đối với sự phát triển kinh tế - xã hội và bảo đảm an ninh, quốc phòng của đất; nhận thức được chuyển hóa thành quyết tâm chính trị chiến lược trong phát triển kinh tế biển, đảo. Tại Nghị quyết Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ XI, Đảng ta xác định: “*Phát triển mạnh kinh tế biển tương xứng với vị thế và tiềm năng biển của nước ta, gắn phát triển kinh tế biển với bảo đảm quốc phòng, an ninh, bảo vệ chủ quyền vùng biển* ”.

Nằm trong chiến lược phát triển kinh tế biển chung của cả nước, Hải Phòng có vị trí địa chiến lược, là cửa ngõ, cầu nối cực kỳ quan trọng trong giao thương với các nước trong khu vực Châu Á - Thái Bình Dương. Thành phố Hải Phòng có chiều dài bờ biển khoảng 125 km, thềm lục địa rộng trên 100.000 km², vùng biển Hải Phòng có diện tích khoảng 4.000 km², gấp 2,6 lần diện tích đất liền... Tất cả các yếu tố trên đã tạo cho Hải Phòng những lợi thế to lớn trong phát triển kinh tế biển.

Quán triệt quan điểm chỉ đạo của Đảng, những năm qua, Đảng bộ và nhân dân thành phố Hải Phòng đã thực sự coi trọng đầu tư phát triển kinh tế biển; coi đây là ngành kinh tế mũi nhọn, đột phá trong chiến lược phát triển kinh tế - xã hội và an ninh, quốc phòng của thành phố. Tổng kết thực tiễn cho thấy, Hải Phòng đã bước đầu thu hút được các nguồn lực cho đầu tư phát triển, khai thác được tiềm năng thế mạnh và lợi thế của kinh tế biển, góp phần chuyển dịch cơ cấu kinh tế theo hướng tích cực, tạo việc làm cho người lao động, từng bước thúc đẩy sự phát triển kinh tế - xã hội, giữ vững ổn định an ninh, quốc phòng. Tuy nhiên, bên cạnh những thành tựu đã đạt được, kinh tế biển ở thành phố Hải Phòng vẫn còn tồn tại một số hạn chế như: Cơ chế chính sách phát triển kinh tế biển chưa thực sự đồng bộ và chưa đáp ứng được đòi hỏi của thực tiễn; chất lượng các nguồn lực phục vụ phát triển kinh tế biển còn thấp; hiệu quả phát triển kinh tế biển chưa thật sự tương xứng với tiềm năng. Về mặt lý luận, chưa có một công trình nghiên cứu chuyên sâu về kinh tế biển và phát triển kinh tế biển ở thành phố Hải Phòng.

Thực tế đó cho thấy hiệu quả và sự kỳ vọng phát triển của các ngành kinh tế biển ở Hải Phòng hoàn toàn chưa tương xứng với tiềm năng mà Hải Phòng đang có. Để khắc phục một cách triệt để những tồn tại rào cản trên, tất yếu cần phải triển khai những nghiên cứu mang tính hệ thống, chuyên sâu cả về lý luận và thực tiễn.

Xuất phát từ thực tiễn đó, NCS lựa chọn đề tài “*Phát triển kinh tế biển ở thành phố Hải Phòng*” làm luận án tiến sĩ chuyên ngành kinh tế chính trị.

3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

*** Mục đích nghiên cứu**

Luận giải một số vấn đề về lý luận, thực tiễn và đề xuất quan điểm, giải pháp phát triển kinh tế biển ở thành phố Hải Phòng đến năm 2030.

*** Nhiệm vụ nghiên cứu**

- Luận giải quan niệm, nội dung và các nhân tố ảnh hưởng đến phát triển kinh tế biển ở thành phố Hải Phòng.

- Nghiên cứu kinh nghiệm phát triển kinh tế biển của một số nước trên thế giới và một số địa phương trong nước; trên cơ sở đó rút ra bài học kinh nghiệm cho phát triển kinh tế biển ở thành phố Hải Phòng.

- Đánh giá thực trạng, nguyên nhân trong phát triển kinh tế biển ở thành phố Hải Phòng.

- Dự báo những ảnh hưởng của bối cảnh thế giới, khu vực và trong nước đến phát triển kinh tế biển và đề xuất các quan điểm, giải pháp phát triển kinh tế biển ở thành phố Hải Phòng đến năm 2030.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

* Đối tượng nghiên cứu: Phát triển kinh tế biển.

*** Phạm vi nghiên cứu**

- Về nội dung: Nghiên cứu phát triển của kinh tế biển ở thành phố Hải Phòng dựa trên nghiên cứu các lĩnh vực kinh tế biển trọng tâm bao gồm: (1) Hệ thống cảng, dịch vụ cảng, vận tải biển. (2) Xây dựng khu kinh tế, các khu công nghiệp, các khu đô thị ven biển. (3) Công nghiệp đóng mới, sửa chữa tàu thủy và phương tiện nổi. (4) Kinh tế thủy sản. (5) Du lịch biển.

- Về không gian: Nghiên cứu phát triển kinh tế biển ở thành phố Hải Phòng bao gồm cả các thực thể kinh tế biển thuộc quyền quản lý của các bộ, ngành Trung ương và của thành phố Hải Phòng.

- Về thời gian: Các số liệu được nghiên cứu trong giai đoạn từ 2004 - 2015.

5. Cơ sở lý luận, thực tiễn và phương pháp nghiên cứu

**** Cơ sở lý luận***

Luận án được nghiên cứu dựa trên cơ sở lý luận của Chủ nghĩa Mác - Lênin, Tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối quan điểm của Đảng, Nghị quyết của Đảng bộ thành phố Hải Phòng về phát triển kinh tế nói chung và phát triển kinh tế biển nói riêng.

**** Cơ sở thực tiễn***

Kết hợp giữa việc nghiên cứu tài liệu, các báo cáo của các cơ quan có liên quan với khảo sát điều tra của tác giả tại thành phố Hải Phòng.

**** Phương pháp nghiên cứu***

- Phương pháp chung: Sử dụng phương pháp luận duy vật biện chứng và duy vật lịch sử làm phương pháp nghiên cứu chung trong toàn bộ quá trình triển khai nghiên cứu và viết luận án.

- Phương pháp chuyên ngành: Trên cơ sở dựa vào phương pháp luận chung làm nền tảng; đề tài sử dụng phương pháp nghiên cứu đặc thù của môn Kinh tế chính trị đó là phương pháp nghiên cứu trừu tượng hóa khoa học; kết hợp với sử dụng tổng hợp các phương pháp khác như phương pháp phân tích, tổng hợp, thống kê, so sánh, logic - lịch sử và phương pháp chuyên gia. Trong đó:

Phương pháp trừu tượng hóa khoa học được sử dụng khá nhiều trong toàn bộ các chương, tiết của luận án với mục đích gạt bỏ bớt những nội dung, vấn đề không cơ bản để tập trung vào nghiên cứu những vấn đề cơ bản, bản chất nhất liên quan đến quá trình phát triển của các ngành kinh tế biển ở Hải Phòng. Chẳng hạn, tại tiết 1.3 (trong chương 1), khi nghiên cứu kinh nghiệm phát triển kinh tế biển ở một số nước trên thế giới và một số địa phương trong nước tác giả chỉ nghiên cứu, chọn lựa những kinh nghiệm nổi trội phù hợp và có thể áp dụng được với Hải Phòng. Trong tiểu tiết 1.2.2 nghiên cứu về nội dung phát triển kinh tế biển ở Hải